

Råby
Stora
Tomte n:o 8

Julseder och Julskämt.

1866.

Bland andra julskämt var julskjutar
det och kringbärandet af en mäsduk full af sparvar,
som insläpptes just i det ögonblicket kamraten därute på
gårdens afsköt sin bössa, och af de mest fälskommande.

En sådan händelse inträffade här för cirka 50 år
sedan. Ett par af granarna komma först och sköto samt
slapp in i stugan en sparv. Gårdens folk återgäldade genom
visiten med en ~~hand~~ mäsduk sparvar. På den svarta
sparfvens ben var fäst en lapp med ett rim så lydande:
"Jag gick bort med en liten smäll, men kommer jag igen
med en dundrande skräll."

hos min
syster
Pia Andersson

hos
Per Förmann
i Råby

Stundom rimrades om julen och julgräset etc.
När de så hade skjutit och släppt in sparvarna sprungo
de och gömde sig vid en huskärna s. d. men ej mera kom-
ligt än att gårdens folk kunde söka upp dem och bjuda
dem på fästning och lek.

Man kan tänka sig uppståndelsen i gården
vid ett sådant besök. På den tiden hade befolkningen
ej andra ljus än talyljus (eller s. k. präror). När sparvarna
blevo lössläppta i stugan flågo de alla svart ljuset och
släckte det, samtidigt smäll de dunkligt på gården.
Svart eller svart gick det att tända eld igen och många
gång kom där någon sparv fram från något gömställe
och släckte ljuset igen.

Den sädant besök ställde därför till mycket viller-
valla på gårdar. Väst var det än få kyrk i alla sparvarne
ty så länge där fanns någon sparv i stugan, vare de
sj säkra om gäst.

Det berättas här om ett dylike julkvänt hos kyr-
värdar, att om juldagen, när prästen kom in till kyr-
värdar, kom en sparv framflygande i rummet. En
sa: Hvad, har hi så na här?

x Ola Anderson i Käby

Julseder och Julskänit.

33

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1866

Vid julhögtiderna var det i gamla tiden alltid brukligt att mycket många rengöra kreaturstallarna som julaftonen, nyårsafton och trettondedagsafton; denna sista helgdagskväll var det dock fullt så många med rengöringen som de andra helgdagsaftnarna.

Gårdens folk skyndade sig alltid med detta arbete. Det kunde hända att de redan började vid middagstiden.

Sedan arbetet var gjort, och kreaturen fått sin aftonföd skyndade de sig ut med bössan för att skjuta och få åt sin visa granne, att nu började de julfirandet.

På juldagen, nyårsdagen och trettondedagsmorgonen var det sed att ej rengöra i kreaturstallet. Om någon rengjorde stallet en af dessa morgnar hade det stur. De gamla trodde då, att någon djur komme att dö under året. De sade: "De mägade ut djuren".

Men så kunde det hända, att ibland under jul eller nyårsnatten att några grannar kommo för att in eller utmäga i stallet.

På en gård här i trakten hände det för cirka 50-60 års sedan att några grannar kommo och inmägade. De kastade in så mycket göddel som fanns i göddelbögen. Djuren stodo som i göddel mygliga bukarna. Korva ~~stod~~ ^{blev ställda} hästarna hade sina plats^{er} och hästarna hade blifvit ställda på korvas platsen.

Änligt den gamla falkten skulle det betyda tur under
* hos Nils Persson d.ä. Käby

4
 ämt, hvilket däremot icke vare fallit, om där blif ut-
 mägt.

Få en gård väster om Lund blif där utmägt, ~~der~~
 De ropade, ~~och~~ gjorde finnet och rens, störde grön kvist och
 sandade golven. Hästar, kor, får och svin släpptes och
 bundas om kvastarna. Faldonen blefvo hängda på korvar,
 strö vända mot gödelsrämmorna. Djuren blefvo också
 fodrade. Svinn tex. pinga hö, slästarne kalv etc.

Vid detta tillfälle berättas det, att ett djur hade fått afgå
 föda, som hade till följt, att djuret dog. När det blif känt,
 kom där ett anonymt bref med 150 kr, som skulle, man
 de, uttala egaren den förlust, som julskänkter hade
 förrsakats honom. (i trakten väster om Lund)

mäga = göra rent, gödla ut, bortföra gödset ur stallen.

Hos min farfar (ungefär 45 år sen) ^{eller far eller broder} lät drängarna på
 att mäga ut. Så kom en frammande hyresgäst ut
 och fråga om det. Så sier han till dem: "Va! mäga ut
 krögen?"

14 Mars flyttmorsdag, då man från- eller till-
 träder gårdar.